Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

5. studenoga 2014.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Poljoprivreda – Zajednička poljoprivredna politika – Ekološka proizvodnja i označivanje ekoloških proizvoda – Uredba (EZ) br. 889/2008 – Članak 27. stavak 1. točka (f) – Upotreba određenih proizvoda i određenih tvari u preradi hrane – Zabrana korištenja minerala, vitamina, aminokiselina i mikronutrijenata ako njihova upotreba nije propisana zakonom – Dodavanje željezova glukonata i vitamina u ekološki napitak – Upotreba minerala, vitamina, aminokiselina i mikronutrijenata – Količine potrebne za odobrenje prodaje kao dodatka prehrani, s prehrambenom ili zdravstvenom tvrdnjom ili kao hrane za posebne prehrambene potrebe“

U predmetu C-137/13,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Bayerisches Verwaltungsgericht München (Njemačka), odlukom od 27. veljače 2013., koju je Sud zaprimio 18. ožujka 2013., u postupku

Herbaria Kräuterparadies GmbH

protiv

Freistaat Bayern,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: T. von Danwitz, predsjednik vijeća, A. Rosas, E. Juhász (izvjestitelj), D. Šváby i C. Vajda, suci,

nezavisna odvjetnica: E. Sharpston,

tajnik: K. Malacek, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 12. veljače 2014.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

— za Herbaria Kräuterparadies GmbH, H. Schmidt, *Rechtsanwalt*,

— za Freistaat Bayern, C. Höfner i K. Mitsching, u svojstvu agenata,

— za češku vladu, M. Smolek i S. Šindelková, u svojstvu agenata,

— za španjolsku vladu, M. J. García-Valdecasas Dorrego, u svojstvu agenta,

* Jezik postupka: njemački

— za francusku vladu, C. Candat i D. Colas, u svojstvu agenata,

— za Europsku komisiju, H. Kranenborg, G. von Rintelen i S. Grünheid, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 8. svibnja 2014.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 27. stavka 1. točke (f) Uredbe Komisije br. 889/2008 od 5. rujna 2008. o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 o ekološkoj proizvodnji i označivanju ekoloških proizvoda s obzirom na ekološku proizvodnju, označivanje i kontrolu (SL L 250, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 8., str. 173.).

2 Taj zahtjev upućen je u okviru spora između Herbarije Kräuterparadies GmbH (u daljnjem tekstu: Herbaria) i Freistaat Bayerna o mogućnosti upotrebe navoda o ekološkom načinu proizvodnje u označivanju, oglašavanju i stavljanju na tržište mješavine voćnog soka i biljnih ekstrakata koja, uz ekološke proizvode, sadrži vitamine i željezov glukonat koji nisu ekološki proizvedeni.

Pravni okvir

3 Uredba Vijeća (EZ) br. 834/2007 od 28. lipnja 2007. o ekološkoj proizvodnji i označivanju ekoloških proizvoda i stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 2092/91 (SL L 189, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 8., str. 139.) u uvodnim izjavama 3., 5., 22. i 25. određuje:

„(3) Pravni okvir Zajednice unutar kojeg se uređuje sektor ekološke proizvodnje trebao bi imati za cilj osiguranje poštenog tržišnog natjecanja i pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta ekoloških proizvoda te održavanje i opravdavanje povjerenja potrošača u proizvode koji su označeni kao ekološki. [...]

[...]

(5) Zato je primjereno jasnije odrediti ciljeve, načela i pravila koji će se primjenjivati na ekološku proizvodnju i na taj način doprinijeti transparentnosti i jačanju povjerenja potrošača kao i jedinstvenom poimanju ekološke proizvodnje.

[...]

(22) Važno je očuvati povjerenje potrošača u ekološke proizvode. Zato bi izuzimanje od zahtjeva koji se primjenjuju na ekološku proizvodnju trebalo biti strogo ograničeno na slučajeve kada se primjena izvanrednih pravila smatra opravdanom.

[...]

(25) [...] smatra se primjerenim da se upotreba logotipa EU-a ograniči na proizvode koji sadrže samo ili gotovo samo ekološke sastojke, kako potrošač ne bi bio doveden u zabludu da je cijeli proizvod ekološki. Zato ne bi trebalo dozvoliti njegovu upotrebu za označivanje proizvoda proizvedenih u razdoblju prijelaza s konvencionalne na ekološku proizvodnju ili prerađenih poljoprivrednih proizvoda koji sadrže manje od 95% ekoloških sastojaka poljoprivrednog podrijetla.“

4 Članak 3. te uredbe navodi opće ciljeve ekološke proizvodnje, među ostalim, „proizvodnju niza različitih vrsta prehrambenih i drugih poljoprivrednih proizvoda koji su u skladu s potražnjom potrošača za proizvodima proizvedenim primjenom postupaka koji nisu štetni za okoliš, zdravlje ljudi te zdravlje bilja, odnosno zdravlje i dobrobit životinja.“

5 U skladu s člankom 6. navedene uredbe, naslovljenim „Posebna načela koja se primjenjuju na preradu ekološke hrane“:

„Osim na općim načelima navedenim u članku 4., ekološka proizvodnja prerađene ekološke hrane temelji se i na sljedećim posebnim načelima:

a) proizvodnja ekološke hrane od ekoloških sastojaka poljoprivrednog podrijetla, osim ako takvi sastojci nisu dostupni na tržištu u ekološkom obliku;

b) ograničenje upotrebe prehrambenih aditiva, konvencionalnih sastojaka s pretežno tehnološkom i senzornom funkcijom te mikronutrijenata i pomoćnih tvari u procesu proizvodnje, tako da se koriste što manje i samo u slučajevima u kojim je to nužno iz tehnoloških razloga ili služi za određene prehrambene namjene;

c) isključivanje tvari i preradbenih postupaka koji bi mogli dovesti do pogrešnih zaključaka o pravoj prirodi proizvoda;

d) pažljiva prerada hrane, po mogućnosti uz primjenu bioloških, mehaničkih i fizikalnih metoda.“

6 Članak 19. iste uredbe, naslovljen „Opća pravila proizvodnje prerađene hrane“, u stavku 2. određuje:

„Za sastav ekološke prerađene hrane vrijede sljedeći uvjeti:

a) proizvod se proizvodi većim dijelom od sastojaka poljoprivrednog podrijetla; [...]

b) u prehrambenim proizvodima za posebne prehrambene namjene smiju se upotrebljavati samo aditivi, pomoćne tvari u procesu proizvodnje, arome, voda, sol, preparati mikroorganizama i enzima, minerali, elementi u tragovima, vitamini, kao i aminokiseline i ostali mikronutrijenti i to samo ako su odobreni za upotrebu u ekološkoj proizvodnji u skladu s člankom 21.;

[...]“

7 Članak 21. Uredbe br. 834/2007, naslovljen „Kriteriji za neke proizvode i tvari u preradi“, određuje:

„1. Odobrenje proizvoda i tvari za upotrebu u ekološkoj proizvodnji i njihovo uvrštavanje na ograničeni popis proizvoda i tvari iz članka 19. stavka 2. točaka (b) i (c) uvjetovano je ciljevima i načelima utvrđenim u glavi II. i sljedećim kriterijima, koji će se ocjenjivati kao jedna cjelina:

i) alternativni proizvodi i tvari odobreni u skladu s ovim poglavljem nisu raspoloživi;

ii) kada se oni ne bi upotrebljavali, bilo bi nemoguće proizvesti ili konzervirati hranu, odnosno ispuniti određene prehrambene zahtjeve predviđene na temelju zakonodavstva Zajednice.

Osim toga, proizvodi i tvari iz članka 19. stavka 2. točke (b) prisutni su u prirodi i prethodno smiju biti podvrgnuti samo mehaničkim, fizikalnim, biološkim, enzimskim ili mikrobnim procesima, uz izuzetak slučaja kada takvih proizvoda i tvari iz takvih izvora nema na tržištu u dovoljnim količinama ili kvaliteti.

2. U skladu s postupkom iz članka 37. stavka 2. Komisija odlučuje o odobrenju proizvoda i tvari i o njihovom uvrštavanju na ograničeni popis iz stavka 1. ovog članka te utvrđuje posebne uvjete i ograničenja za njihovu upotrebu i, prema potrebi, o povlačenju proizvoda.

[...]“

8 U skladu s člankom 23. navedene uredbe, naslovljenim „Upotreba izraza koji se odnose na ekološku proizvodnju“:

„1. Za potrebe ove Uredbe smatra se da je proizvod označen izrazom koji upućuje na ekološku proizvodnju ako su pri označivanju u promidžbenim materijalima ili komercijalnim ispravama taj proizvod, njegovi sastojci ili sirovine za hranu za životinje opisani riječima iz kojih kupac može vidjeti da su taj proizvod, njegovi sastojci ili sirovine dobiveni u skladu s pravilima utvrđenim ovom Uredbom. Konkretno, izrazi navedeni u Prilogu, njihove izvedenice ili skraćenice kao što su „bio” i „eko”, same ili u kombinaciji, mogu se upotrebljavati unutar cijele Zajednice, na bilo kojem jeziku Zajednice, za označivanje i oglašavanje proizvoda koji ispunjavaju zahtjeve navedene u okviru ove Uredbe ili s njom u skladu.

[...]

2. Izrazi iz stavka 1. ne smiju se upotrebljavati nigdje u Zajednici ni na bilo kojem jeziku Zajednice u komercijalnim ispravama ni u označivanju i oglašavanju proizvoda koji ne ispunjavaju zahtjeve utvrđene ovom Uredbom, osim ako se odnose na poljoprivredne proizvode sadržane u hrani ili hrani za životinje ili osim ako je očito da imaju veze s ekološkom proizvodnjom.

[...]

4. Što se tiče prerađene hrane, izrazi iz stavka 1. smiju se upotrebljavati:

a) u prodajnim nazivima, pod uvjetom da:

i) je prerađena hrana u skladu s člankom 19.;

[...]“

9 Uredba br. 889/2008 u uvodnoj izjavi 21. određuje:

„Za potrebe prerade ekološke hrane, pod točno definiranim uvjetima Uredbom (EEZ) br. 2092/91 bilo je dopušteno korištenje određenih sastojaka nepoljoprivrednog podrijetla, određenih pomoćnih tvari za preradu hrane i određenih neekoloških sastojaka poljoprivrednog podrijetla. Kako bi se osigurao kontinuitet ekološke proizvodnje, predmetni bi proizvodi i tvari trebali biti i dalje dopušteni u skladu s odredbama utvrđenima u članku 21. stavku 2. Uredbe (EZ) 834/2007. [...]“

10 Članak 27. Uredbe br. 889/2008, naslovljen „Korištenje određenih proizvoda i tvari u preradi hrane“, određuje:

„1. Za potrebe članka 19. stavka 2. točke (b) Uredbe (EZ) br. 834/2007, u preradi ekološke hrane, s izuzetkom vina, mogu se koristiti samo sljedeće tvari [...]:

[...]

f) minerali (uključujući elemente u tragovima), vitamini, aminokiseline i mikronutrijenti, dopušteni samo ako je njihova primjena zakonom propisana za hranu u kojoj su sadržani.“

11 Direktiva 2002/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 10. lipnja 2002. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na dodatke prehrani (SL L 183, str. 51.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 30., str. 154.), kako je izmijenjena i dopunjena Uredbom (EZ) br. 1137/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. (SL L 311, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 4., str. 144.; u daljnjem tekstu: Direktiva 2002/46), definira pojam „dodaci prehrani“ i utvrđuje uvjete koje prehrambeni proizvod mora ispunjavati kako bi ga se moglo kvalificirati kao dodatak prehrani.

12 Uredba (EZ) br. 1924/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. prosinca 2006. o prehrambenim i zdravstvenim tvrdnjama koje se navode na hrani (SL L 404, str. 9. i ispravak SL 2007, L 12, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 7., str. 172.) definira pojam „tvrdnja“ i utvrđuje uvjete za njegovu upotrebu.

13 Uredba Komisije (EU) br. 432/2012 od 16. svibnja 2012. o utvrđivanju popisa dopuštenih zdravstvenih tvrdnji koje se navode na hrani, osim onih koje se odnose na smanjenje rizika od bolesti te na razvoj i zdravlje djece (SL L 136, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 43., str. 281.) u prilogu sadrži popis dopuštenih zdravstvenih tvrdnji koje se navode na hrani, koji je predviđen u članku 13. stavku 3. Uredbe br. 1924/2006. Taj prilog dopušta sljedeću zdravstvenu tvrdnju za željezo:

„Željezo doprinosi normalnom stvaranju crvenih krvnih stanica i hemoglobina. Tvrdnja se smije koristiti samo za hranu koja je izvor najmanje one količine željeza koja je navedena u tvrdnji [...]“

14 Članak 1. stavak 2. Direktive 2009/39/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. svibnja 2009. o hrani za posebne prehrambene potrebe (SL L 124, str. 21.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 29., str. 237.) definira hranu za posebne prehrambene potrebe i utvrđuje zahtjeve vezane za takvu namjenu hrane.

15 Prilog Uredbi Komisije (EZ) br. 953/2009 od 13. listopada 2009. o tvarima koje se u posebne prehrambene svrhe smiju dodavati hrani za posebne prehrambene potrebe (SL L 269, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 43., str. 216.), u skladu s člankom 4. stavkom 3. Direktive 2009/39, utvrdio je popis tvari, uključujući vitamine i mineralne soli, koje se u posebne prehrambene svrhe smiju dodavati hrani za posebne prehrambene potrebe. Uvodne izjave 4. i 5. te uredbe glase:

„(4) Izbor tvari treba se u prvom redu temeljiti na njihovoj sigurnosti, a potom na njihovoj dostupnosti za prehranu ljudi i njihovim organoleptičkim i tehnološkim svojstvima. Uvrštavanje tvari na popis onih koje se smiju koristiti u proizvodnji hrane za posebne prehrambene potrebe ne znači da je njihovo dodavanje u tu hranu potrebno ili poželjno, osim ako je drukčije određeno odredbama koje se primjenjuju na posebne kategorije hrane

(5) Ako se ocijeni da je dodavanje hranjive tvari potrebno, to se određuje posebnim pravilima u relevantnim posebnim direktivama zajedno s odgovarajućim uvjetima u pogledu količine, ovisno o slučaju.“

16 Uredba Komisije (EZ) br. 1235/2008 od 8. prosinca 2008. o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 s obzirom na režime za uvoz ekoloških proizvoda iz trećih zemalja (SL L 334, str. 25.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 187.) u glavi III., naslovljenoj „Uvoz proizvoda koji osiguravaju ekvivalentna jamstva“, poglavlju 1., naslovljenom „Popis priznatih trećih zemalja“, u članku 7., koji se odnosi na sastavljanje i sadržaj popisa trećih zemalja, predviđa da takav popis bude određen u Prilogu III. toj uredbi. U istoj glavi, poglavlju 2., naslovljenom „Popis priznatih kontrolnih ustanova i kontrolnih tijela u svrhu ekvivalentnosti“, članak 10. navedene uredbe određuje da se popis priznatih kontrolnih ustanova i kontrolnih tijela u svrhu ekvivalentnosti objavljuje u Prilogu IV. istoj uredbi.

17 Provedbena uredba Komisije (EU) br. 126/2012 od 14. veljače 2012. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 889/2008 u pogledu popratnih dokumenata i izmjeni Uredbe (EZ) br. 1235/2008 u pogledu aranžmana za uvoz ekoloških proizvoda iz Sjedinjenih Američkih Država (SL L 41, str. 5.) u prilogu II. sadrži izmjene priloga III. i IV. Uredbi br. 1235/2008. Verzija tih priloga III. i IV. koja je na snazi proizlazi iz Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 508/2012 od 20. lipnja 2012. o izmjeni Uredbe br. 1235/2008 (SL L 162, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 56., str. 253.).

18 Uvodna izjava 4. Provedbene uredbe br. 126/2012 određuje da „na popis koji je sadržan u Prilogu III. Uredbi (EZ) br. 1235/2008 valja uključiti i Sjedinjene Američke Države“.

Glavni postupak i prethodna pitanja

19 Herbaria proizvodi „Herbaria Blutquick – Eisen + Vitamine“ (Herbaria Blutquick – željezo + vitamini, u daljnjem tekstu: Blutquick), mješavinu voćnog soka s biljnim ekstraktima koja, uz biljne proizvode koji su ekološki proizvedeni, sadrži i vitamine i željezov glukonat. Ti potonji dodani sastojci nisu ekološki proizvedeni.

20 Blutquick se oglašava i stavlja na tržište kao dodatak prehrani koji sadržava željezo i vitamine i njegova oznaka sadržava navod o ekološkom načinu proizvodnje koji je zaštićen člankom 23. Uredbe br. 834/2007 kao i tvrdnju da „željezo doprinosi normalnom stvaranju crvenih krvnih stanica i hemoglobina“. Navodi se da preporučeni dnevni unos Blutquicka pokriva 20% preporučenog dnevnog unosa željeza i osobito se preporučuje tijekom trudnoće i dojenja radi poticanja prirodnog intelektualnog razvoja djeteta. Usto se navodi da Blutquick doprinosi normalnom stvaranju crvenih krvnih stanica i hemoglobina te smanjuje iscrpljenost.

21 Nadležna bavarska tijela odlukom od 18. prosinca 2011. naredila su Herbariji da iz označivanja, oglašavanja i stavljanja na tržište Blutquicka povuče navod o ekološkom načinu proizvodnje jer on povrjeđuje članak 23. stavak 4. podstavak 1. točku (a) (i) Uredbe br. 834/2007, u vezi s člankom 19. stavkom 2. točkom (b) iste uredbe i s člankom 27. stavkom 1. točkom (f) Uredbe br. 889/2008. U obrazloženju te odluke navedeno je da minerali i vitamini mogu biti dodani samo ako je njihova upotreba u hrani u kojoj su sadržani propisana zakonom, a za Blutquick ne postoji takav zakonom propisan zahtjev. Osobito, činjenica da Uredba br. 1924/2006 sadrži detaljne zahtjeve glede „prehrambenih i zdravstvenih tvrdnji“ ne znači da je upotreba vitamina i minerala u proizvodnji hrane propisana zakonom. Stoga se Blutquick ne može označivati, oglašavati ni stavljati na tržište s navodom o ekološkoj proizvodnji, koji je uređen člankom 23. Uredbe br. 834/2007, jer Uredba br. 1924/2006 ne određuje obvezu dodavanja vitamina i željezova glukonata u hranu.

22 Herbaria je pred sudom koji je uputio zahtjev podnijela tužbu protiv navedene odluke, osobito ističući da članak 27. stavak 1. točka (f) Uredbe br. 889/2008 dopušta dodavanje minerala i vitamina ako i u mjeri u kojoj druge nacionalne pravne odredbe ili odredbe prava Unije nalažu određenu količinu vitamina i minerala kada ta hrana bez te količine ne može ispuniti svoju namjenu. Pravni propis Unije o dodacima prehrani ili prehrambenim i zdravstvenim tvrdnjama, osobito Uredba 1924/2006, zahtijeva dodavanje minerala i vitamina u hranu na kojoj je označena posebna prehrambena funkcija. Herbaria je smatrala da označena namjena dodatka prehrani predstavlja temelj pravne obveze postizanja najnižih potrebnih vrijednosti i da dodavanje tvari treba smatrati propisanim zakonom ako je navedene vrijednosti moguće postići samo tim dodavanjem. Osim toga, Uredba br. 432/2012 propisuje zakonske zahtjeve glede dnevnog unosa te stoga nalaže dodavanje tvari u ekološku hranu. Herbaria je naglasila da je dodavanje vitamina i željezova glukonata u Blutquick bilo nužno za postizanje prehrambene vrijednosti potrebne za ostvarenje navedene prehrambene namjene i da to ne bi bilo moguće upotrebom sastojaka iz ekološke proizvodnje. U svakom slučaju, dodaci su bili ograničeni samo na nužno.

23 Prema mišljenju bavarskih tijela, nijedan zakon ne propisuje dodavanje vitamina ili željezova glukonata. Uredba br. 1924/2006 samo dopušta dodavanje tih tvari, ali ga ne propisuje kao obvezu. Osim toga, bilo kakvo drukčije tumačenje bilo bi u suprotnosti s člankom 6. točkom (b) Uredbe 834/2007, u skladu s kojim u ekološkoj proizvodnji valja što manje koristiti prehrambene aditive.

24 U tim je okolnostima Bayerisches Verwaltungsgericht München odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1) Treba li članak 27. stavak 1. točku (f) Uredbe br. 889/2008 tumačiti u smislu da je upotreba u njemu navedenih tvari propisana zakonom samo ako odredba prava Unije ili nacionalna pravna odredba koja je u skladu s pravom Unije izravno propisuje dodavanje navedenih tvari u hranu u kojoj one moraju biti sadržane ili samo utvrđuje najmanju količinu tih tvari koje moraju biti sadržane u toj hrani?

2) U slučaju negativnog odgovora na prvo pitanje: treba li članak 27. stavak 1. točku (f) Uredbe br. 889/2008 tumačiti u smislu da je upotreba u njemu navedenih tvari isto tako propisana zakonom onda kada bi, bez dodavanja najmanje jedne u njemu navedene tvari, stavljanje na tržište hrane kao dodatka prehrani ili upotreba zdravstvenih tvrdnji bila zavaravajuća i dovodila bi potrošača u zabludu jer hrana zbog preniske koncentracije jedne od tih tvari ne može ispuniti svoju namjenu kao prehrambeni proizvod ili namjenu navedenu u zdravstvenoj tvrdnji?

3) U slučaju negativnog odgovora na prvo pitanje: treba li članak 27. stavak 1. točku (f) Uredbe br. 889/2008 tumačiti u smislu da je upotreba u njemu navedenih tvari isto tako propisana zakonom onda kada se određena zdravstvena tvrdnja može upotrijebiti samo za hranu koja sadržava određenu, takozvanu značajnu količinu najmanje jedne od tih tvari?“

O zahtjevu za ponovno otvaranje usmenog dijela postupka

25 Herbaria je aktom položenim u tajništvo Suda 16. svibnja 2014. zahtijevala ponovno otvaranje usmenog dijela postupka navodeći novu činjenicu.

26 U tu svrhu Herbaria ističe da je tržište pripravaka za dojenčad i djecu do tri godine gotovo isključivo tržište ekoloških proizvoda i da bi ti proizvodi, kada bi Sud slijedio mišljenje nezavisne odvjetnice o tumačenju članka 27. stavka 1. točke (f) Uredbe br. 889/2008, nestali kao ekološki proizvodi jer propis o dijetetskim proizvodima nameće najniže količine određenih tvari, među ostalim, vitamina i minerala. Ona naglašava da praktično ne postoji hrana za dojenčad i djecu u kojoj su te najniže količine prirodno zajamčene te, kako bi se utvrdila ta činjenica, zahtijeva anketu u državama članicama i pribavljanje mišljenja stručnjaka.

27 Osim toga, Herbaria smatra da su pravila o stavljanju na tržište proizvoda iz Sjedinjenih Američkih Država kao ekoloških proizvoda, koja su dio prava Unije, suprotno onomu što proizlazi iz mišljenja nezavisne odvjetnice, relevantna u glavnom predmetu. Ona ističe da je, u skladu s nacionalnim postupovnim pravom, za potrebe ispitivanja je li tužitelju nanesena šteta ili nije relevantan datum posljednje rasprave održane pred sudom pred kojim se vodi postupak. U tom smislu ona pojašnjava da je rasprava pred sudom koji je uputio zahtjev održana 20. lipnja 2012., odnosno znatno nakon stupanja na snagu Uredbe br. 126/2012 koja dopušta da proizvodi koji su u Sjedinjenim Američkim Državama pakirani kao ekološki proizvodi mogu biti stavljeni na tržište Unije bez obzira na to što sadržavaju sintetičke minerale i vitamine. Herbaria smatra da bi, kada bi joj bilo onemogućeno staviti Blutquick na tržište Unije, bila riječ o nejednakosti u postupanju.

28 U tom smislu valja podsjetiti da Statut Suda Europske unije i Poslovnik Suda ne predviđaju mogućnost da stranke podnose očitovanja na mišljenje nezavisnog odvjetnika (vidjeti presude Stichting Natuur en Milieu i dr., C-266/09, EU:C:2010:779, t. 28. kao i Komisija/Portugal, C-335/12, EU:C:2014:2084, t. 45.).

29 U skladu s člankom 83. Poslovnika, Sud može, nakon što sasluša nezavisnog odvjetnika, odrediti ponovno otvaranje usmenog dijela postupka, osobito ako smatra da stvar nije dovoljno razjašnjena ili ako stranka iznese, po zatvaranju ovog dijela postupka, novu činjenicu koja je takve prirode da ima odlučujući utjecaj na odluku Suda, ili pak ako je u predmetu potrebno odlučiti na temelju argumenta o kojem se nije raspravljalo među strankama ili zainteresiranim osobama iz članka 23. Statuta Suda.

30 U predmetnom slučaju Sud, nakon što je saslušao nezavisnu odvjetnicu, smatra da raspolaže svim potrebnim podacima da donese odluku te da iz Herbarijina zahtjeva ne proizlazi nova činjenica koja je takve prirode da ima odlučujući utjecaj na presudu koju je potrebno donijeti.

31 U tim okolnostima ne može se prihvatiti zahtjev za ponovno otvaranje usmenog dijela postupka.

O prethodnim pitanjima

32 Svojim pitanjima, koja treba ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 27. stavak 1. točku (f) Uredbe br. 889/2008 tumačiti u smislu da je upotreba tvari iz te odredbe propisana zakonom samo onda kada pravilo prava Unije ili nacionalno pravno pravilo koje je s njime u skladu izravno određuje dodavanje navedene tvari u hranu, kako bi ta hrana općenito mogla biti stavljena na tržište, ili je upotreba takve tvari propisana zakonom i onda kada se hrana stavlja na tržište kao dodatak prehrani, s prehrambenim ili zdravstvenim tvrdnjama ili kao hrana za posebne prehrambene potrebe, što podrazumijeva da, za potrebe poštovanja odredbi o tvarima koje moraju biti sadržane u hrani, a koje su redom određene u Direktivi 2002/46, Uredbi br. 1924/2006, Uredbi br. 432/2012, Direktivi 2009/39 i Uredbi br. 953/2009, ta hrana mora sadržavati određenu količinu predmetne tvari.

33 Članak 23. Uredbe br. 834/2007 u stavku 2. zabranjuje upotrebu izraza koji označavaju ekološki način proizvodnje za označivanje proizvoda koji ne ispunjavaju zahtjeve utvrđene tom uredbom.

34 Kada je riječ o prerađenoj hrani, kao što je Blutquick, u stavku 4. tog članka određeno je da je upotreba tih izraza dopuštena pod uvjetom da je ta hrana u skladu s člankom 19. navedene uredbe.

35 Navedeni članak 19. Uredbe br. 834/2007 u točki (b) stavka 2., uz ostalo, dopušta dodavanje minerala i vitamina ako su prethodno odobreni za upotrebu u ekološkoj proizvodnji u skladu s člankom 21. te uredbe.

36 Članak 21. Uredbe br. 834/2007 određuje kriterije za odobrenje upotrebe tih tvari i ovlašćuje Komisiju da u okviru tih kriterija utvrdi ograničeni popis na koji može uključiti navedene tvari. U skladu s tim kriterijima, sadržanima u stavku 1. podstavku 1. točkama (i) i (ii) tog članka, da bi bila dopuštena upotreba tvari, ne smiju biti raspoloživi alternativni proizvodi i tvari odobreni u skladu s poglavljem 4. glave III. te uredbe i treba biti nemoguće proizvesti ili konzervirati hranu, odnosno ispuniti određene prehrambene zahtjeve predviđene na temelju zakonodavstva Unije, kada se te tvari ne bi upotrebljavale.

37 Komisija je na temelju te odredbe u članku 27. stavku 1. i u Prilogu VIII. Uredbi br. 889/2007 utvrdila ograničeni popis tvari koje se mogu koristiti u preradi hrane koja je stavljena na tržište kao ekološki proizvod. Članak 27. stavak 1. točka (f) te uredbe pobliže određuje da su minerali i vitamini dopušteni samo ako je njihova primjena zakonom propisana za hranu u kojoj su sadržani.

38 Tekst te odredbe nedvojbeno upućuje na to da se vitamini i minerali mogu koristiti u preradi ekološke hrane samo ako pravna pravila propisuju njihovu upotrebu kako bi ta hrana mogla biti stavljena na tržište.

39 Nije važno je li upotreba navedenih tvari propisana pravilom nacionalnog prava ili pravilom prava Unije. Ako je riječ o nacionalnom pravnom pravilu, na nacionalnom je sucu da ispita sadrži li to pravilo takav zahtjev u smislu članka 27. stavka 1. točke (f) Uredbe br. 889/2008. U slučaju sumnje u sukladnost tog pravila s pravom Unije, on može ili, prema potrebi, mora pred Sudom pokrenuti postupak na temelju članka 267. UFEU-a.

40 U spisu koji je na raspolaganju Sudu nema podataka koji bi upućivali na postojanje takvog pravila nacionalnog prava, a niti sud koji je uputio zahtjev ne navodi da takvo pravilo postoji.

41 Teleološko i sustavno tumačenje članka 21. Uredbe br. 834/2007 i članka 27. stavka 1. točke (f) Uredbe br. 889/2008 potvrđuje da se tvari kao što su vitamini i minerali mogu upotrebljavati u preradi ekološke hrane samo onda kada pravilo prava Unije ili nacionalno pravno pravilo koje je s njime u skladu izravno nameće njihovu upotrebu kako bi ta hrana mogla biti stavljena na tržište.

42 U skladu s uvodnim izjavama 3., 5. i 22. Uredbe br. 834/2007, njezin cilj je zaštita povjerenja potrošača u proizvode koji su označeni kao ekološki, a u članku 6. točki (c) te uredbe određeno je da valja isključiti tvari i preradbene postupke koji bi mogli dovesti do pogrešnih zaključaka o pravoj prirodi proizvoda.

43 Članak 21. Uredbe br. 834/2007 ovlašćuje Komisiju da odobri tvari i uključi ih na ograničeni popis iz tog članka samo pod strogim uvjetima, odnosno ako se te tvari ne može zamijeniti alternativnim tvarima odobrenima u skladu s poglavljem 4. glave III. te uredbe i ako je njihova upotreba neizbježna.

44 Kao što to ističe Freistaat Bayern, članak 27. stavak 1. Uredbe br. 889/2008 predstavlja odstupanje od načela ograničenja upotrebe konvencionalnih sastojaka, sadržanog u članku 6. točki (b) Uredbe br. 834/2007. Međutim, takvo odstupanje koje se primjenjuje u području prehrane ljudi treba strogo tumačiti.

45 Herbaria se i pred sudom koji je uputio zahtjev i u ovom postupku poziva na različite pravne propise Unije kako bi dokazala da oni utvrđuju zakonske obveze na temelju kojih ona u Blutquick mora uključiti željezo i vitamine. Tako tvrdi da treba smatrati da je dodavanje tih tvari isto tako „propisano zakonom“ u smislu članka 27. stavka 1. točke (f) Uredbe br. 889/2008 s obzirom da joj ne bi bilo dopušteno staviti na tržište napitak kao dodatak prehrani, s prehrambenim ili zdravstvenim tvrdnjama ili kao hranu za posebne prehrambene potrebe kada taj napitak ne bi sadržavao određenu količinu minerala ili vitamina.

46 U tom smislu valja utvrditi da je na gospodarskim subjektima da odrede sastav svojih proizvoda i da odluče pod kojom ih oznakom žele staviti na tržište. Ako oni te proizvode žele staviti na tržište kao dodatke prehrani u smislu Direktive 2002/46, s prehrambenim ili zdravstvenim tvrdnjama, u smislu Uredbe br. 1924/2006 i Uredbe 432/2006, ili kao hranu za posebne prehrambene potrebe, u smislu Direktive 2009/39 i Uredbe br. 953/2009, dužni su ispuniti obveze koje u tom području predviđa primjenjivi pravni propis Unije, što može dovesti do zabrane stavljanja na tržište tog proizvoda kao ekološkog proizvoda. Pravo Unije gospodarskom subjektu ne osigurava da on svoje proizvode stavi na tržište sa svim oznakama koje smatra korisnima za njihovu promidžbu.

47 Iz toga slijedi da, s obzirom na to da je stavljanje na tržište hrane kao dodatka prehrani u smislu Direktive 2002/46, s prehrambenim ili zdravstvenim tvrdnjama u smislu Uredbe br. 1924/2006 i Uredbe 432/2006 ili kao hrane za posebne prehrambene potrebe u smislu Direktive 2009/39 i Uredbe br. 953/2009 prepušteno izboru, valja odbaciti tezu prema kojoj te odredbe prava Unije predstavljaju zakonom propisane zahtjeve u smislu članka 27. stavka 1. točke (f) Uredbe br. 889/2008.

48 Iz toga proizlazi da dodavanje vitamina i minerala tijekom proizvodnje napitka kao što je Blutquick ne predstavlja obvezu propisanu pravilima prava Unije kako bi takav napitak mogao biti stavljen na tržište. Nepostojanje takvog dodatka može najviše stvoriti prepreku stavljanju na tržište tog napitka kao dodatka prehrani, s prehrambenim ili zdravstvenim tvrdnjama ili kao hrane za posebne prehrambene potrebe.

49 Osim toga, Herbaria tvrdi da je diskriminirana jer joj nije dopušteno staviti Blutquick na tržište kao ekološki proizvod, dok se na temelju izmjena uvedenih Provedbenom uredbom br. 126/2012 u Uredbu br. 889/2008 usporedivi napitak podrijetlom iz Sjedinjenih Američkih Država, koji je u skladu s propisima te treće države označen kao ekološki proizvod unatoč dodatku sintetskih minerala i vitamina, slobodno stavlja na tržište unutar Unije pod oznakom da je ekološki.

50 Međutim, valja utvrditi da sud koji je uputio zahtjev ne upućuje nijedno pitanje o tome, a ni odluka kojom se upućuje zahtjev ne sadrži u tom smislu informacije određene člankom 94. Poslovnika. Stoga nije potrebno da Sud o tome odluči (vidjeti u tom smislu presudu X i X BV, C-319/10 i C-320/10, EU:C:2011:720, t. 28.).

51 U tim okolnostima na postavljena pitanja valja odgovoriti na način da članak 27. stavak 1. točku (f) Uredbe br. 889/2008 treba tumačiti u smislu da je upotreba tvari iz te odredbe propisana zakonom samo onda kada pravilo prava Unije ili nacionalno pravno pravilo koje je s njime u skladu izravno određuje dodavanje navedene tvari u hranu, kako bi ta hrana općenito mogla biti stavljena na tržište. Upotreba takve tvari nije propisana zakonom u smislu navedene odredbe kada se hrana stavlja na tržište kao dodatak prehrani, s prehrambenim ili zdravstvenim tvrdnjama ili kao hrana za posebne prehrambene potrebe, iako to podrazumijeva da, za potrebe poštovanja odredbi o tvarima koje moraju biti sadržane u hrani, koje se, redom, nalaze

— u Direktivi 2002/46,

— u Uredbi br. 1924/2006 i Uredbi 432/2012 kao i

— u Direktivi 2009/39 i Uredbi br. 953/2009,

ta hrana mora sadržavati određenu količinu predmetne tvari.

Troškovi

52 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (peto vijeće) odlučuje:

Članak 27. stavak 1. točku (f) Uredbe Komisije br. 889/2008 od 5. rujna 2008. o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 o ekološkoj proizvodnji i označivanju ekoloških proizvoda s obzirom na ekološku proizvodnju, označivanje i kontrolu treba tumačiti u smislu da je upotreba tvari iz te odredbe propisana zakonom samo onda kada pravilo prava Unije ili nacionalno pravno pravilo koje je s njime u skladu izravno određuje dodavanje navedene tvari u hranu, kako bi ta hrana općenito mogla biti stavljena na tržište.

Upotreba takve tvari nije propisana zakonom u smislu navedene odredbe kada se hrana stavlja na tržište kao dodatak prehrani, s prehrambenim ili zdravstvenim tvrdnjama ili kao hrana za posebne prehrambene potrebe, iako to podrazumijeva da, za potrebe poštovanja odredbi o tvarima koje moraju biti sadržane u hrani, koje se, redom, nalaze

— **u Direktivi 2002/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 10. lipnja 2002. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na dodatke prehrani, kako je izmijenjena i dopunjena Uredbom (EZ) br. 1137/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008.,**

— **u Uredbi (EZ) br. 1924/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. prosinca 2006. o prehrambenim i zdravstvenim tvrdnjama koje se navode na hrani i Uredbi Komisije (EU) br. 432/2012 od 16. svibnja 2012. o utvrđivanju popisa dopuštenih zdravstvenih tvrdnji koje se navode na hrani, osim onih koje se odnose na smanjenje rizika od bolesti te na razvoj i zdravlje djece, kao i**

— **u Direktivi 2009/39/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. svibnja 2009. o hrani za posebne prehrambene potrebe i Uredbi Komisije (EZ) br. 953/2009 od 13. listopada 2009. o tvarima koje se u posebne prehrambene svrhe smiju dodavati hrani za posebne prehrambene potrebe,**

ta hrana mora sadržavati određenu količinu predmetne tvari.

Potpisi